

Det skotske inspektorat

2002

Det skotske inspektorat

2002

Det skotske inspektorat

© 2002 Danmarks Evalueringsinstitut

Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:

Danmarks Evalueringsinstitut

Østbanegade 55.3

2100 København Ø

T 35 55 01 01

F 35 55 10 11

E eva@eva.dk

H www.eva.dk

ISBN 87-7958-030-0

1	Forord	3
2	Det skotske uddannelsessystem	4
2.1	Organisation og opbygning	4
2.2	Administration og ansvarsfordeling	5
2.3	Curriculum og nationale retningslinjer	5
2.3.1	Primary education	5
2.3.2	Secondary education	5
3	Det skotske inspektorat	6
3.1	Formål og opgave	6
3.2	Organisation og opbygning	6
3.3	Inspektioner	7
3.3.1	Formål	7
3.3.2	Bemanding	7
3.3.3	Metode	8
3.3.4	Tilrettelæggelse	9
3.4	Undervisningsiagttagelse	12
3.4.1	Formål	12
3.4.2	Metode	12
4	Besøg på Beath Highschool	13
5	Referencer	14

1 Forord

Medarbejdere fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) besøgte i efteråret 2001 det skotske inspektorat, Her Majesty Inspectors (HMI). Turen blev foretaget i forbindelse med EVA's metodeudviklingsprojekt om undervisningsiagttagelse, som er del af EVA's handlingsplan for 2001. Formålet med turen var at indsamle viden om det skotske inspektorats opgave og metode. Skotland har en lang tradition for at bruge undervisningsiagttagelse som metode i forbindelse med deres inspektioner. Turens fokus var derfor særligt rettet mod det skotske inspektorats erfaringer med og brug af undervisningsiagttagelse som metode.

I denne rapport opsamles erfaringerne fra turen. Rapporten indeholder beskrivelser af det skotske uddannelsessystem, det skotske inspektorats opgaver og metoder, herunder inspektoratets brug af undervisningsiagttagelse, og en beskrivelse af besøget på den skotske *secondary school* Beath Highschool, som blev inspiceret i 2000.

Turen var planlagt i samarbejde med District Inspector Keen Greer fra HMI. De besøgende fra EVA var områdechef Lisbet Lentz, evalueringskonsulenterne Bo Söderberg og Camilla Wang og evalueringsmedarbejder Kira Saabye Christensen.

2 Det skotske uddannelsessystem

2.1 Organisation og opbygning

I Skotland begynder skolepligten når børnene fylder 5 år, og slutter når de er 16 år. Inden børnene begynder i skole, har de mulighed for at gå i *pre-school*. I Skotland tilbydes tre former for *pre-school education*: *Nursery schools*, som tilbydes af de lokale myndigheder med ansvar for uddannelsessektoren, *day nurseries*, som tilbydes af de lokale myndigheder med ansvar for det sociale område, og *pre-school playgroups*, som tilbydes og ledes af forældre eller frivillige fra lokalmiljøet. Et overordnet curriculum for *pre-schools* hjælper centrene til at basere tilbuddene på et fælles grundlag. Omkring 74 % af de 3-4-årige benytter sig hver dag i tre til fem timer af et af tilbuddene. Herefter begynder eleverne på *primary education*. Her går de til de er 12 år, hvorefter de begynder på *secondary education*, hvor de kan gå til de er 18 år.

Secondary education er opdelt i *lower secondary education* (12-16 år) og *upper secondary education* (16-18 år). Efter *lower secondary education* vælger nogle elever at forlade skolen, mens andre vælger at blive et til to år i *upper secondary education*. Formålet med disse år er at forberede eleverne til erhvervsfaglige eller højere uddannelser. For de elever som kun ønsker at tage et enkelt år i *upper secondary education*, tilbyder nogle skoler en række korte erhvervsfaglige kurser.

Inden for *primary* og *secondary education* er ca. 2-3 % af skolerne private. Privatskolerne finansierer sig selv uden nogen form for statslig støtte.

Efter to år i *upper secondary education* kan eleverne vælge at gå videre til enten *further education colleges* eller *higher education institutions*, som svarer til de danske mellemlange og lange videregående uddannelser.

Parallelt med det formelle uddannelsessystem tilbydes *special education* og *adult education*. *Special education* tilbydes af de lokale myndigheder (EA) og retter sig mod børn og voksne med specielle uddannelsesmæssige og læringsmæssige behov. *Adult education* tilbydes ligeledes af de lokale myndigheder og retter sig mod socialt udstødte voksne.

Nedenstående skema giver et overblik over uddannelsessystemets samlede opbygning:

Sektor	Underafdeling	Elevernes alder
<i>Pre-school education</i>	<i>Nursery schools and classes</i> <i>Day nurseries</i> <i>Pre-school playgroups</i>	3-5
<i>Primary education</i>	P1-P7	5-12
<i>Secondary education</i>	Lower secondary education (S1-S4) Upper secondary education (S5-S6)	12-16 16-18
<i>Higher education</i>	<i>Further education</i> <i>Higher education – herunder teacher training</i>	18 og derover 17 og derover
<i>Special education</i>	Integreret på skolerne Særlige tilbud uden for skolerne	2-18
<i>Adult education</i>	<i>Community education</i>	Ingen aldersbegrænsning

2.2 Administration og ansvarsfordeling

The Scottish Office Education and Industry Department (SOEID) er ansvarlig for de administrative opgaver og det lovgivende og økonomiske grundlag i uddannelsessystemet. Herudover har SOEID ansvaret for at føre tilsyn og kontrol med uddannelsernes kvalitet og at udarbejde statistiske data.

Selvom SOEID spiller en betydelig administrativ rolle i det skotske uddannelsessystem, er meget af den udøvende magt i forhold til *pre-school education* og *compulsory school education* lagt ud til de 32 lokale myndigheder og i nogle tilfælde til skolerne selv. Det er de lokale myndigheder der ejer skolerne, ligesom det er de lokale myndigheder der er ansvarlige for ansættelse af lærere og andet personale på skolerne. De lokale myndigheder er forskelligt opbygget, men de fleste har en *education committee* med en direktør og en række medarbejdere med ansvar for forskellige områder.

De skotske forældre har mulighed for at få indflydelse på deres børns uddannelse gennem skolebestyrelserne.

2.3 Curriculum og nationale retningslinjer

2.3.1 Primary education

Det nationale '5-14 curriculum' gælder for elever fra 5 til 14 år. Det er udarbejdet af SOEID og bygget op omkring en række fagområder som bl.a. sprog, matematik, miljø og natur, kunst, religion, moral og socialfag. På klassetrin P4 og P7 skal eleverne til eksamen i engelsk og matematik. Prøven er obligatorisk, men det er op til de enkelte lærere at beslutte hvornår eleverne skal tage prøven. Det er ifølge HMI problematisk da det medfører at mange lærere venter med at give eleverne prøven til de er sikre på alle består. Det giver ikke et reelt billede af elevernes færdigheder og progression. På baggrund heraf mener HMI at det skotske uddannelsessystem mangler et system som kan måle elevernes *performance*, dvs. præstation og arbejde i *primary education*.

2.3.2 Secondary education

Hver *secondary school* udarbejder med udgangspunkt i en vejledning fra SOEID deres eget curriculum. *Lower secondary education* er inddelt i to stadier a to år. Første stadie (S1 + S2) består af en lang række fag baseret på det nationale '5-14 curriculum' samt et par enkelte nye fag. Det er forskelligt fra skole til skole hvilke fag der tilbydes. Ved slutningen af S2 skal eleverne vælge hvilke fag de vil have de følgende to år (S3 og S4). Alle elever skal have engelsk, matematik, naturvidenskab og et fremmedsprog.

Ifølge HMI er de to første år af *secondary education* skolesystemets svageste led. Dels fordi eleverne har for mange lærere og for mange fag på for kort tid, dels fordi der ikke sker en tilfredsstillende progression i elevernes læring. Den manglende progression skyldes bl.a. dårligt samarbejde mellem *primary* og *secondary education*. Således tager undervisningen i *secondary education* ikke udgangspunkt i undervisningen og elevernes læring fra *primary education*, men begynder så at sige forfra uden kendskab til elevernes aktuelle viden.

3 Det skotske inspektorat

3.1 Formål og opgave

HMI har eksisteret siden 1940 og er et veletableret inspektorat. Inspektorerne på HMI er alle tidligere lærere, og de fleste er derfor specialister inden for et bestemt fagområde.

HMI's hovedopgaver er:

- at sikre kvaliteten i det skotske uddannelsessystem
- at foretage objektive, uafhængige og regelmæssige inspektioner
- at bedømme og rapportere om det skotske uddannelsessystem
- at udføre bestillinger fra de skotske ministre
- at rådgive det politiske niveau på såvel nationalt som kommunalt niveau
- at udvikle metoder til evaluering og forbedring af det skotske uddannelsessystem.

HMI inspicerer *pre-school centres, primary og secondary education, further education colleges, higher education, teacher education, special education, community education* og de lokale myndigheder der har ansvaret for uddannelsesområdet.

HMI foretager både inspektioner af enkelte skoler og institutioner og publicerer rapporter om fag, temaer og andre aspekter på tværs af det skotske uddannelsessystem. De tværgående rapporter udarbejdes på baggrund af inspektionerne og beskriver den overordnede kvalitet af forskellige aspekter i uddannelsessystemet. Der er tale om to typer af tværgående rapporter. Dels rapporter der fokuserer på et bestemt fag eller tema over en treårig periode, dels rapporter der giver generelle råd og vejledning om forhold i relation til uddannelsessystemet. Eksempler på tværgående rapporter er rapporten om kvaliteten af historiefaget i *secondary school* (1995-1999), rapporten om kvaliteten af moderne sprog (1995-1999) og rapporten 'Standards and Quality in Scottish Schools 1995 to 1998'. Sidstnævnte tegner et generelt billede af kvaliteten i *primary og secondary schools* med fokus på skolernes curricula, etos og ledelse.

Ud over at foretage inspektioner er det HMI's opgave at give objektive råd til SOEID i uddannelsesmæssige spørgsmål. HMI spiller desuden en central rolle i udviklingen af de nationale curricula, de nationale retningslinjer og det nationale eksamenssystem. Ligeledes forventes inspektoratet at være bindeled mellem de lokale og de centrale myndigheder.

3.2 Organisation og opbygning

HMI ledes af en *senior chief inspector* og en *deputy senior chief inspector*. HMI's hovedkontor ligger i Edinburgh og er inddelt i ni afdelinger. Otte af afdelingerne arbejder med inspektioner og kvalitetssikring og har deres egen *chief inspector*, mens den niende afdeling består af en central administration. De otte afdelinger er inddelt i uddannelsesområder og geografiske områder. Der er således tre afdelinger der tager sig af inspektionerne inden for *primary og secondary education* i henholdsvis det østlige, vestlige og nordlige Skotland, en afdeling som tager sig af inspektionerne på henholdsvis *higher education og community education*, en afdeling der tager sig af *teacher education*, en afdeling der tager sig af at samle viden på tværs af uddannelsessystemet – den såkaldte *audit unit* – samt en afdeling der tager sig særligt af elever på 14-18 år.

På hovedkontoret er der ud over de to øverste chefer og de otte *chief inspectors* ansat ca. 84 inspektorer og 63 administrative medarbejdere. Ud over hovedkontoret er der fordelt en række mindre kontorer rundt omkring i Skotland. HMI's årlige budget er på 12.184.535 euro om året.

3.3 Inspektioner

3.3.1 Formål

HMI foretager hvert år ca. 300 inspektioner på skoler udpeget af HMI. HMI mener det er vigtigt at skolerne ikke inspiceres for ofte da de på den måde vil blive afhængige af den eksterne bedømmelse. Derfor inspiceres skolerne ca. hver 6.-7. år. HMI's princip er at hver elev mindst én gang skal opleve at deres *primary* og *secondary school* inspiceres.

Formålet med inspektionerne er dels at sikre kvaliteten i det skotske uddannelsessystem, dels at fortælle skolen og omverdenen om:

- kvaliteten af undervisningen og elevernes læring
- kvaliteten af skolens ledelse
- skolens 'etos'¹ og forbindelse til omverden
- skolens faciliteter, ressourcer og bemanning
- skolens curriculum
- synspunkter fra forældre, elever og ansatte.

HMI legitimerer deres eksterne bedømmelser med følgende to argumenter:

- Skolernes selvevalueringer kan føre til selvbedrag.
- Lærere har krav på at blive bedømt og få feedback.

3.3.2 Bemanning

Inspektionerne gennemføres af et team af fuldtidsansatte HMI inspektorer, eksterne fagfolk (*associate assessors*) og lægmænd (*lay members*). En af inspektorerne har hovedansvaret for inspektionen og rapporten. Størrelsen af teamet varierer afhængigt af skolens størrelse. Teamet sammensættes så det består af inspektorer med forskellig faglig baggrund og erfaring. De eksterne fagfolk kan til en vis grad sammenlignes med EVA's evalueringsgruppemedlemmer. Det er personer der både har erfaring med evaluering og faglig viden inden for det evaluerede område. De udpeges af det skotske ministerium og deltager som fuldgyldige medlemmer af inspektionsteamet. Fagfolkene er primært *head teachers*² som frikøbes af HMI i de dage de skal arbejde for HMI. Fagfolkene deltager i besøg og udarbejder herefter en skriftlig rapport som danner grundlag for udarbejdelsen af HMI's endelige rapport. Til forskel fra EVA's evalueringsgruppemedlemmer er HMI's fagfolk tilknyttet HMI over en længere periode, således at de deltager i flere forskellige inspektioner i den periode de er tilknyttet inspektoratet. De eksterne fagfolk arbejder typisk 10-20 dage om året for HMI.

Ud over fagfolk og inspektorer består teamet af en række frivillige lægmænd. Lægmænd skal ikke have fagligt kendskab til de inspicerede områder, men være interesserede i unge mennesker og deres uddannelsesmæssige forhold. Ideen med at inddrage lægmænd er at få et ikke-fagligt perspektiv på inspektionerne. Lægmænd skal ikke tage sig af faglige bedømmelser som fx kvaliteten af undervisningen. Derimod skal de indfange elevs og forældres perspektiver og interessere sig for hvordan skolen interagerer med de lokale omgivelser, herunder også forældrene. En lægmand vil typisk være involveret i følgende opgaver:

¹ Med 'etos' menes elevernes identifikation med og ansvarsfølelse over for skolen, elevernes opførsel og disciplin, atmosfæren på skolen samt elevs og lærers relation og moral.

² *Head teachers* er lærere med en ledende og koordinerende funktion, fx i forbindelse med faggrupper og fagområder.

- at deltage i interview med formanden for skolebestyrelsen, forældre og elever, skolens *head teachers* og andet personale
- at tage stilling til undersøgelser af forældre- og elevperspektiver
- at deltage i møder med inspektionsteamet
- at kommentere rapporten.

Lægmænd kan højst deltage i inspektionerne i fire år. Lægmænd modtager to dages intensiv træning inden den første inspektion hvor de præsenteres for HMI's formål og metode og bliver undervist i interviewteknik og perspektivskifte. Herudover vil de under den første inspektion arbejde tæt sammen med en erfaren inspektor.

Da lægmand ikke modtager løn for at deltage i inspektionerne, er hovedparten af HMI's lægmænd pensionerede lærere eller andre fagfolk. Generelt er der kun meget få lægmænd med anden etnisk baggrund, hvilket HMI finder problematisk da det er meningen at lægmændene skal repræsentere den almene befolkning.

3.3.3 Metode

HMI's inspektioner bygger på:

- indsamling af materiale om den pågældende skole – herunder udviklingsplaner, kvalitetssikringsmekanismer, karakterer m.m.
- interview med grupper af elever, ansatte og forældre
- spørgeskemaundersøgelser foretaget blandt skolens forældre og/eller skolens elever
- observation af undervisningen, elevernes præstationer og læring.

Alle HMI's inspektioner baserer sig på indikatorsystemet 'How good is our school?'. Det er udarbejdet af HMI i 1996 og indeholder syv kerneområder med i alt 33 indikatorer som skolens kvalitet vurderes ud fra. Indikatorerne er udviklet af HMI og SOEID. Inden materialet blev udgivet, blev det kommenteret af en række lærere, skoleledere og andre personer med kendskab til uddannelsessystemet. Det har ifølge HMI givet materialet legitimitet og medført at kun meget få lærere sætter spørgsmålstegn ved indikatorernes kvalitet og anvendelighed.

'How good is our school?' har to formål. Materialet fungerer både som selvevalueringsvejledning og som kvalitetsindikatorer i forbindelse med HMI's eksterne inspektioner. Fordelen ved indikatorsystemets dobbelte funktion er at uddannelsessystemet og HMI har samme begrebsapparat og referenceramme når de skal diskutere kvalitet, standarder og evaluering. Skolerne og lærerne ved hvilke indikatorer de vurderes ud fra, hvilket giver tryghed og gennemskelighed i forhold til HMI's inspektioner.

Skolernes selvevaluering og HMI's eksterne evaluering er ikke som på EVA komplementære processer. Skolernes selvevaluering bruges således ikke som udgangspunkt eller grundlag for HMI's inspektion, men ses som udtryk for skolens vilje og evne til at evaluere og udvikle sig selv. HMI har udgivet folderen 'The Links Between: School Self-Evaluation, Quality Assurance and Inspection', som både informerer om HMI og om sammenhængen mellem selvevaluering og inspektion. Folderen fortæller hvordan skolen selv kan evaluere dens kvalitet og effektivitet, hvad en inspektion består i, og hvad skolen skal gøre efter en inspektion. Om sammenhængen mellem skolens selvevaluering og den eksterne inspektion står:

"Schools should not actively prepare for an inspection as if it were an isolated event. It is more effective for schools to concentrate on their own systematic and on-going arrangements for improving standards and quality. Schools with effective approaches to quality assurance which focus on raising standards and improving the quality of pupils' education are well prepared and ready for external inspection."

HMI er meget begejstret for 'How good is our school?' og kalder den i daglig tale for 'Biblen'. 'How good is our school?' giver for det første skolerne et godt og solidt evalueringsredskab og

giver for det andet HMI mulighed for at foretage konsistente og valide evalueringer på tværs af uddannelsessystemet. Skolerne er ikke forpligtede til at arbejde med selvevalueringsvejledningen, men de tilskyndes dog kraftigt til det idet HMI's bedømmelse bl.a. baseres på skolens eget udviklings-, evaluerings- og kvalitetssikringsarbejde – herunder selvfølgelig på om skolen arbejder med 'How good is our school?'

Skolerne kan selv vælge om de vil evaluere deres skole hvert år eller hvert andet år, ligesom det er op til skolerne selv at vælge om de vil evaluere alle områder på én gang eller udvælge enkelte områder.

'How good is our school?' skal hjælpe skolen til:

- at identificere skolens styrker
- at identificere områder som skal vedligeholdes eller styrkes
- at udarbejde en handlingsplan.

Vejledningen er bygget op omkring følgende tre nøglespørgsmål:

- Hvordan klarer skolen sig (trin 1)?
- Hvordan ved vi det (trin 2)?
- Hvad skal vi gøre nu (trin 3)?

Herudover er vejledningen inddelt i følgende *syv kerneområder*: 1) curriculum, 2) tilegnelse, 3) læring og undervisning, 4) elevstøtte, 5) etos, 6) ressourcer, 7) lederskab og kvalitetssikring.

Til hvert område er knyttet en række *performance indicators*, dvs. fokuspunkter der skal undersøges for at kunne vurdere kvaliteten af det overordnede tema. Eksempel på indikatorer under området 'læring og undervisning' er 'undervisningens kvalitet' og 'kvaliteten af elevernes læring'.

Til indikatorerne er yderligere knyttet en række *temaer*. Eksempler på temaer knyttet til indikatoren 'undervisningens kvalitet' er:

- hensigtsmæssigheden af undervisningens metode og brugen af elevernes hjemmearbejde
- klarhed og hensigtsmæssighed i lærerens fremstillinger og forklaringer
- kvaliteten af dialogen mellem lærer og elev.

Kvaliteten af de fag og temaer der er inspiceret, bedømmes ud fra følgende *standarder*:

- *very good* = mange styrker
- *good* = mindre overvægt af styrker
- *fair* = en del væsentlige svagheder
- *unsatisfactory* = mange og alvorlige svagheder.

3.3.4 Tilrettelæggelse

Skolen der skal inspiceres, vil typisk blive informeret om inspektionen tre uger forinden. Tidligere blev skolerne informeret op til seks uger før inspektionen, men da HMI erfarede at beskeden om inspektion skabte høj grad af stress på skolerne, blev dette ændret. *Director of education* og *chairperson for the board of governors* informeres fire uger før inspektionen. Da inspektionen også involverer elevernes forældre i form af spørgeskemaer og/eller interviews, informeres skolens forældre også.

En inspektion strækker sig fra skolen udvælges, til rapporten offentliggøres, dvs. over 22 uger for en *secondary school* og 13 uger for en *primary school*, mens inspektorenes besøg strækker

sig over to gange fire dage. Fokus for inspektionen er forskelligt afhængigt af om inspektionen finder sted i en *primary* eller en *secondary school*, men fælles for inspektionerne er at de tager udgangspunkt i indikatorerne beskrevet i 'How good is our school?'

På en *primary school* inkluderer inspektionen bl.a. skolens samarbejde med *nursery education*, herunder elevernes progression. Herudover fokuserer inspektionen på hvor godt eleverne klarer sig i engelsk, matematik og i et af de tre andre curriculumfag.

På en *secondary school* fokuserer inspektionerne på undervisning og læring inden for fem fag som skal inkludere engelsk, matematik og moderne sprog eller naturvidenskab. Desuden fokuserer de på elevejledning og -støtte samt kvaliteten af eksamensresultater.

Elevernes velbefindende (*care and welfare*) – herunder tilfælde af overgreb mod skolens børn, skolens faciliteter og kvaliteten af skolens lederskab – evalueres på begge niveauer. Inden for *primary* og *secondary education* er der to slags inspektioner: *standard inspection* og *extended inspection*. Metoderne er de samme, men *extended inspection* er grundigere og inddrager flere fag end *standard inspection*.

Inspektorerne besøg er inddelt i to faser a ca. fire dages varighed:

Fase 1

Fase 1 involverer inspektion af:

- engelsk
- matematik
- et naturvidenskabeligt fag eller moderne sprog
- to andre fag hvis inspektionen finder sted inden for *secondary education*.

Fagene vil blive inspiceret af en inspektør med faglig kompetence på området.

Fase 2

I fase 2 vil HMI inspicere afdelinger og klasser som ikke er blevet inspiceret i fase 1. Udvælgelsen af klasserne i fase 2 kan ske på baggrund af lederens eller *head teachers* ønske. Inspektionen i fase 2 kan tage udgangspunkt i særlige områder som er identificeret i fase 1. Herudover vil følgende områder være i fokus:

- kvaliteten af støtte til elevernes læring og tilegnelse samt arrangementer for deres *care and welfare*
- lederskab.

I løbet af inspektionen gives der feedback til de lærere hvis undervisning inspektorerne har overværet (se også afsnittet Undervisningsiagttagelse). Herudover gives der feedback når inspektionen er afsluttet. Dels en mundtlig feedback til ledelsen og de lærere der har været involveret i inspektionen, dels en skriftlig feedback i form af en offentlig rapport med titlen 'Standards and Quality'. Den mundtlige feedback vil ofte være mere procesorienteret og detaljeret end feedbacken i den offentlige rapport. Den offentlige rapport vil indeholde skolens stærke sider og de områder skolen og de lokale myndigheder bør udvikle. Feedbacken i rapporten er baseret på bedømmelseskalaen i 'How good is our school?' og gives i forhold til alle inspicerede fag og temaer. Elevernes progression og tilegnelse vurderes alene på deres karakterer, mens elevernes *performance* både vurderes på baggrund af deres karakterer og deres deltagelse i undervisningen.

HMI lægger stor vægt på at skolerne ikke alene bedømmes på kvaliteten af deres skole og undervisning, men også på deres vilje til og mulighed for at udvikle sig. Ligeledes søger HMI i deres bedømmelse at tage højde for skolens ressourcer og elevgrundlag. Det gøres ved at sammenligne skolens udvikling og kvalitet med andre lignende skoler, dvs. skoler med samme

fysiske rammer, samme antal elever med anden etnisk baggrund, samme antal elever af forældre med henholdsvis høj og lav lønindkomst osv.³ På denne baggrund bedømmes en skole med højt karaktergennemsnit ikke nødvendigvis som 'very good' hvis skolen ikke har udviklet sig siden sidste inspektion, eller hvis skolen ud fra elevgrundlaget og de økonomiske ressourcer skønnes at kunne yde en bedre indsats.

De vigtigste modtagere af den offentlige rapport er den inspicerede skole og skolens forældre. Derfor sender HMI rapporten til skolens forældre senest 10 uger efter rapporten er færdiggjort, ligesom rapporterne skrives i et læsevenligt sprog. Herudover oversættes rapporterne til de sprog der er relevante for skolens forældregruppe.⁴

Formålet med den offentlige rapport er at skabe synlighed om skolernes kvalitet og standard og at formidle og sprede god praksis.

Fire måneder efter offentliggørelsen af rapporten skal skolen udarbejde en handlingsplan der beskriver hvordan skolen vil arbejde med rapportens konklusioner og anbefalinger. Handlingsplanen skal godkendes af de lokale myndigheder og derefter offentliggøres. To år efter vil HMI igen inspicere skolen. Denne inspektion vil alene fokusere på skolens arbejde med de områder de er blevet anbefalet at arbejde med. Konklusionerne fra denne inspektion bliver ligeledes offentliggjort. Er HMI ikke tilfreds med skolens arbejde og progression, vil HMI kræve at skolen og de lokale myndigheder arbejder videre med de aktuelle problemstillinger.

³ I Skotland tilbydes elever af forældre med indkomst under et givent beløb gratis frokost.

⁴ Ca. 5 % af Skotlands befolkning har anden etnisk baggrund.

3.4 Undervisningsiagttagelse

3.4.1 Formål

Undervisningsiagttagelse er en væsentlig del af HMI's inspektioner og den primære kilde til viden om kvaliteten af skolens undervisning. Formålet med observationerne er:

- at se hvordan undervisningen 'i virkeligheden' foregår
- at vurdere undervisningen fra elevernes perspektiv
- at vurdere undervisningens kvalitet
- at vurdere elevernes læring
- at vurdere elevernes tilegnelse.

3.4.2 Metode

Det er karakteristisk for HMI's observationer at de fokuserer på undervisningen og ikke på læreren. Observationerne foretages på baggrund af de såkaldte *performance indicators*. Besidder inspektorerne den fornødne viden om skolen og de observerede fag, er det HMI's opfattelse at de ud fra de standardiserede indikatorer forholdsvis let kan iagttage og bedømme undervisningen og elevernes læring. Observationerne foretages af en af teamets inspektorer og for det meste af den inspektør der har fagligt kendskab til det fag der observeres. Lærerne og eleverne er informerede om at inspektorerne er på skolen, men de ved ikke på forhånd hvilke klasser inspektorerne vil observere. Inspektoren vil under observationerne for det meste indtage en position som 'fluen på væggen' for at forstyrre undervisningen så lidt som muligt. Inspektoren skal observere klassen i 25 minutter før observationen kan indgå i bedømmelsen af undervisningen og skolen. Typisk overværer inspektorerne en hel time ad gangen. Observationerne noteres på et observationsskema udarbejdet af HMI. På observationsskemaet skal inspektoren notere hvilken klasse han/hun observerer, faget, indholdet og niveauet, navnet på læreren og længden af observationen. Herudover skal observatøren vurdere undervisningen i forhold til følgende indikatorer:

- kvaliteten af undervisningen
- imødekommenhed over for elevernes behov
- kvaliteten af elevernes læring
- vurdering, ris og ros som del af undervisningen
- kvaliteten af elevernes *performance* – herunder elevernes progression i relation til undervisningens indhold
- elevernes mulighed for og evne til at tilegne sig færdigheder i og viden om IKT
- fysiske rammer, ressourcer, etos, støtte og vejledning m.m.
- nøglepointer til underviseren.

Observationsskemaet betragtes af HMI som et internt arbejdsblad. Hverken læreren eller offentligheden ser derfor observationsskemaet.

Efter en observation giver inspektoren altid den pågældende lærer feedback og karakter. Feedbacken gives så vidt muligt i forlængelse af timen. Men har timen i inspektorens øjne været utilfredsstillende, vil feedbacken kræve en længerevarende samtale. Inspektoren vil derfor aftale et møde senere på dagen hvor læreren, inspektoren og eventuelt skolens leder taler om undervisningen. Her afklares det bl.a. om læreren har haft en dårlig dag, eller om der er tale om mere grundlæggende problemer.

HMI tilbyder enkelte kurser i observationsteknik, men ellers sker oplæringen primært ved at følge erfarne inspektorer. Vigtigst er at observatøren har viden om det fag der undervises i.

4 Besøg på Beath Highschool

Beath Highschool er en offentlig *secondary school* og ligger i området Five nord for Edinburgh. Skolen blev inspiceret i efteråret 2000 og fik generelt en god bedømmelse. Inspektionen fokuserede på læring, undervisning og tilegnelse i fagene engelsk, matematik, moderne sprog, økonomi og musik. Herudover fokuserede inspektionen på graden og kvaliteten af skolens støtte til elevernes læreproces samt på ledelse og management.

Ved besøget talte vi med skolens rektor og viceinspektør samt med en gruppe lærere og en gruppe elever. Herudover blev vi vist rundt på skolen og fik herigennem indtryk af undervisningen i en række klasser. Af rundvisningen fremgik det at undervisningen fortrinsvis foregik som katederundervisning, og at lærere og elever var vant til at få besøg af såvel inspektorer som af skolens rektor.

Beath Highschool er lokalemæssigt inddelt i fagområder således at fx engelsk har et område for sig selv. Som konsekvens heraf har lærerne og ikke eleverne deres eget klasseværelse. Blandt lærere og elever eksisterer der et større formaliseret hierarki. Øverst i hierarkiet er rektor. Herunder følger *assistant rector*, *assistant head teachers*, *principal teachers*, *assistant principal teachers* og *teachers*. Blandt eleverne er valgt såkaldte *headboys* og *headgirls*, som har til opgave at sørge for god ro og orden blandt eleverne.

Særligt for Beath Highschool er at rektor ugentligt observerer undervisningen på skolen. Observationerne indgår som en del af skolens kvalitetssikringssystem, og rektor forsøger derfor at observere så mange forskellige klasser, fag og lærere som muligt. Ved besøget udfylder han et observationsskema som han journaliserer i en samlet database. Denne database bruges dels i forbindelse med forældreklager og personalesamtaler, dels i forbindelse med de eksterne inspektioner hvor han kan fremvise systematiserede data om hver enkelt lærer, klasse og elev.

Skolens rektor var meget begejstret for HMI's inspektion. Særligt var han imponeret over hvor præcise inspektorernes bedømmelse var. Blandt de lærere og elever vi mødte, var der ligeledes opbakning til inspektionerne. Lærerne mente ligesom rektor at det eksterne blik er vigtigt for at sikre en skoles kvalitet og udvikling. Desuden mente de at det havde været givtigt at snakke med 'professionelle' om deres undervisning. Der var således generel opbakning til inspektionerne og HMI's eksistens.

1. How good is our school? – Self-evaluation using performance indicators, The Scottish Office - Education and Industry Department, HMI, 1996.
2. Scotland: The Education System, 402- 428.
3. The Links Between: School Self-Evaluation, Quality Assurance and Inspection. HMI.
4. <http://www.scotland.gov.uk/HMI/>.
5. <http://www.scotland.gov.uk/HMI/repertstype.htm>.
6. <http://www.scotland.gov.uk/HMI/aspects.htm>.